

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
W KRAKOWIE

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”

W wernisażu wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”, który odbył się 20 października 2025 r. w Muzeum Armii Krajowej w Krakowie wziął udział dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa IPN, dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL Adrianna Garnik, dyrektor Muzeum AK w Krakowie dr Jarosław Szarek oraz autorzy wystawy z Krakowa i Warszawy.

20.10.2025

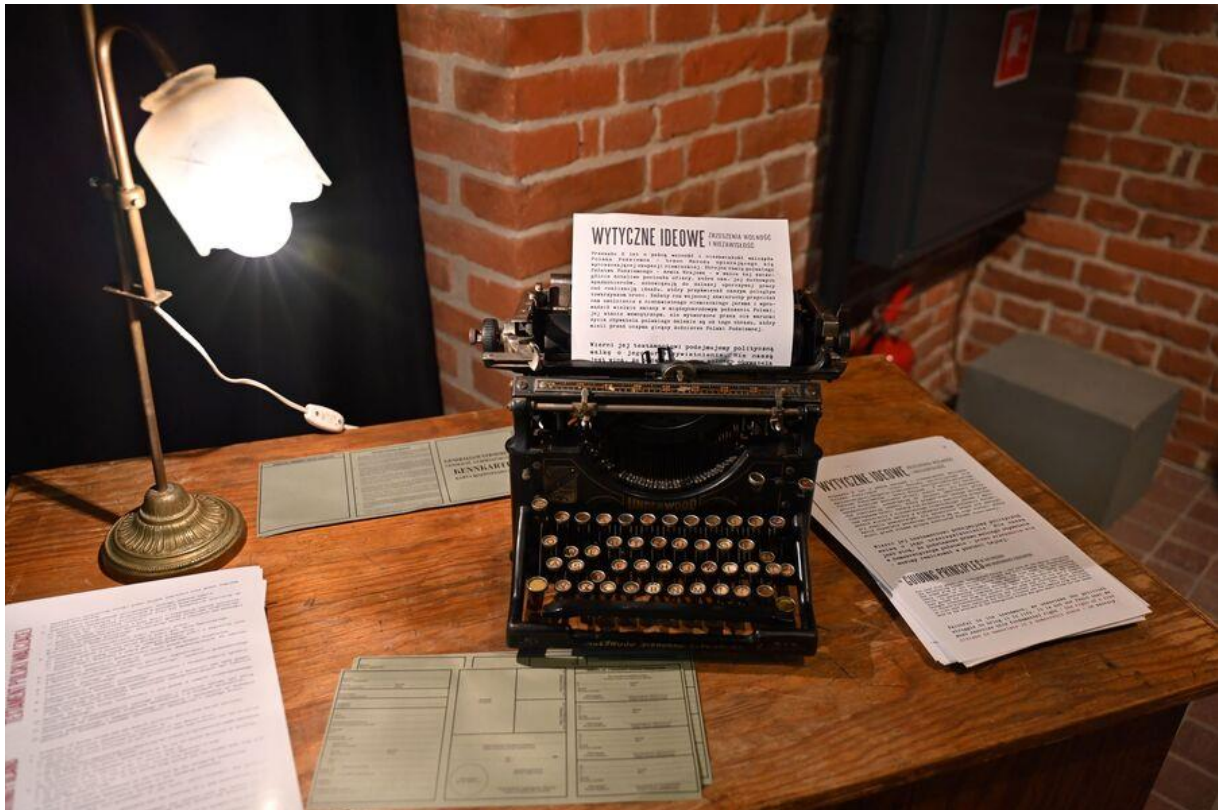
Wystawa „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość” przedstawia genezę Zrzeszenia, główne kierunki działalności oraz represje, jakie spadły na jego działaczy. Osobno pokazano miejsce Zrzeszenia w pamięci społecznej. W specjalnie zaaranżowanej przestrzeni w Muzeum Armii Krajowej oprócz plasz wystawowych można zobaczyć szereg artefaktów: oryginalne numery podziemnych pism i ulotek, fałszywe dokumenty, a także tak wyjątkowe eksponaty, jak gryps z więzienia ostatniego prezesa WiN Łukasza Cieplińskiego „Pługa” i pistolet ostatniego zabitego w walce partyzanta, byłego żołnierza oddziału partyzanckiego WiN, Józefa Franczaka „Lalusia”.

Gości przybyłych na wernisaż powitał gospodarz miejsca, dr Jarosław Szarek, dyrektor Muzeum AK.

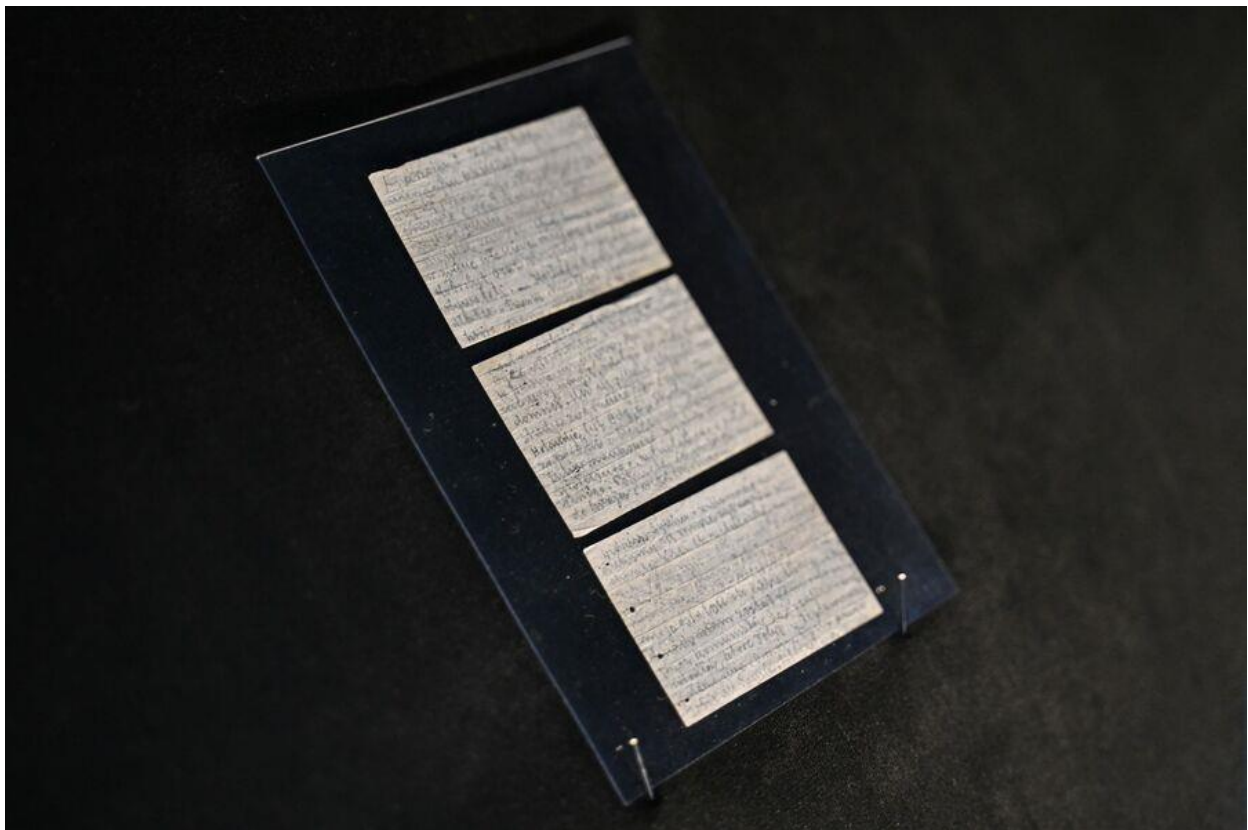
Następnie głos zabrał dr hab. Karol Polejowski, który w swym przemówieniu zwrócił się do obecnej podczas wydarzenia młodzieży:

– Jeżeli chcecie zrozumieć dlaczego przygotowujemy takie wystawy i przywołujemy z przeszłości tych, którzy okazali się niezłomni w swojej miłości do Polski, bardzo często za cenę życia, to robimy to po to, aby Wam pokazać, że kiedyś, nie tak dawno, wasi dziadkowie o tę wolność musieli walczyć. Pokazujemy wam, że istnieje ciągłość dziejów narodu polskiego.

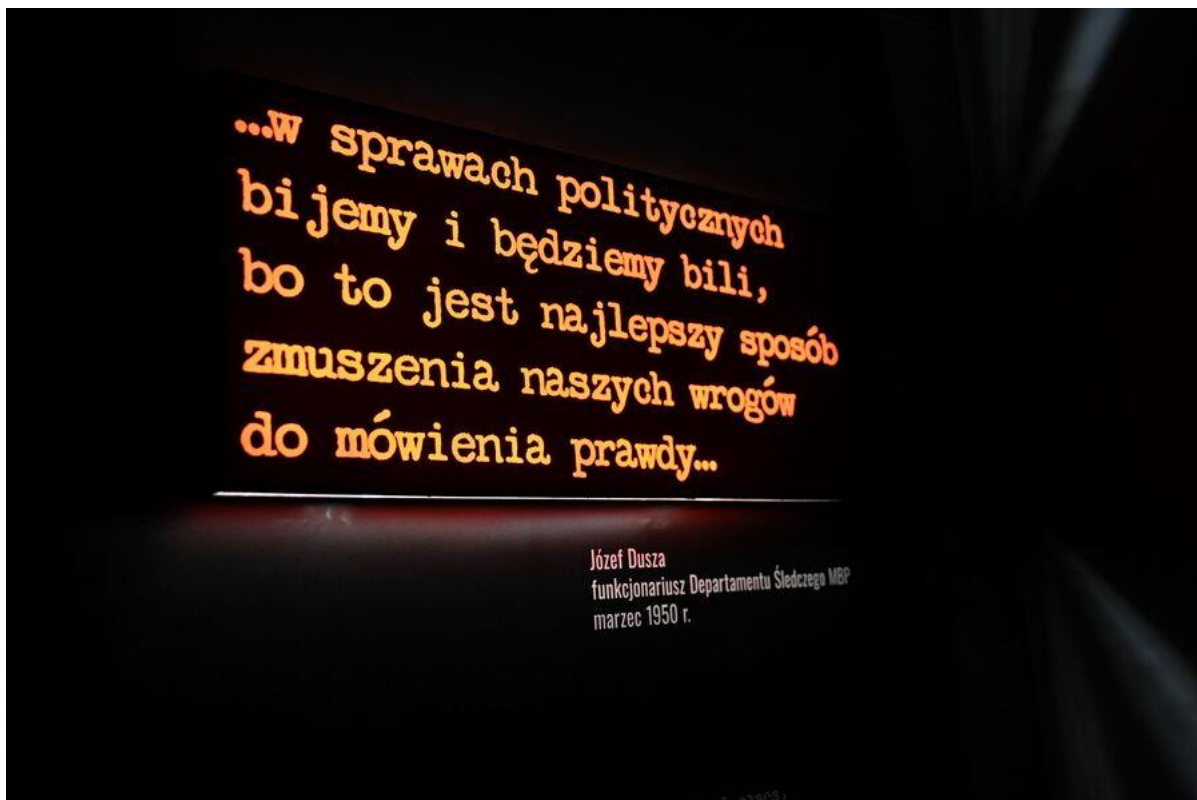
– A to, że dzisiaj jesteśmy wolni, zawdzięczamy między innymi tym, którzy osiemdziesiąt lat temu powołali do życia Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość. To oni nieśli ideę wolnej Polski. To oni prześladowani, bici, często mordowani, pozostali nieugięci!

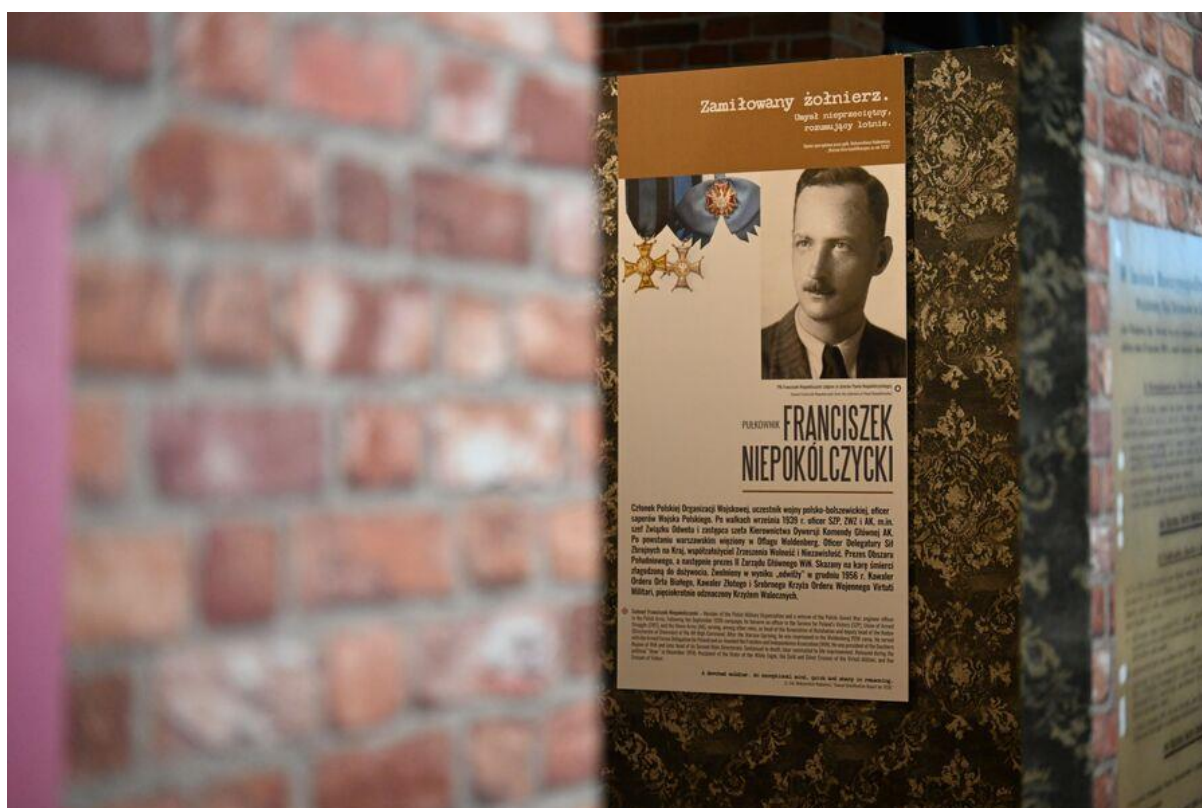
Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie

wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”. Fot.
Żaneta Wierzgacz (IPN)

Otwarcie wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”.
Fot. Żaneta Wierzgacz (IPN)

Wśród przemawiających była również Adrianna Garnik, dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie. Dr hab. Filip Musiał, dyrektor krakowskiego Oddziału IPN przedstawił koncepcję wystawy.

Zastępca dyrektora krakowskiego oddziału IPN Cecylia Radoń odczytała zebrany list skierowany przez wicepremiera, ministra Obrony Narodowej Władysława Kosiniaka-Kamysza.

Po zakończeniu części oficjalnej, odbyło się oprowadzenie kuratorskie, które poprowadzili dr Michał Wenklar, zastępca dyrektora IPN w Krakowie oraz dr Krzysztof Pięciak z krakowskiego oddziału instytutu.

Wystawa, która powstała z okazji 80. rocznicy powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, jest wspólnym dziełem Instytutu Pamięi Narodowej, Muzeum Armii Krajowej w Krakowie oraz Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie. Partnerem projektu jest Zarząd Obszaru Południowego Zrzeszenia WiN w Krakowie.

- Scenariusz wystawy: dr Dawid Golik, dr hab. Filip Musiał, dr Krzysztof Pięciak, dr Michał Wenklar, współpraca Tomasz Maniewski
- Koncepcja plastyczna: Tomasz Maniewski
- Recenzent: dr Wojciech Frazik
- Recenzja plastyczna: Dominika Szczałba-Żegleń
- Tłumaczenie: Paulina Chołda

- Lektor: Jan Wróblewski
- Kurator wystawy w Muzeum AK: Arkadiusz Bąk

Zrzeszenie WiN było najważniejszą i najliczniejszą organizacją powojennego podziemia zbrojnego, wywodzącą się wprost z AK. Zostało powołane do życia 2 września 1945 r. przez pięciu oficerów byłej Komendy Głównej AK, z płk. Janem Rzepeckim na czele. Głównym założeniem Zrzeszenia było przeformatowanie poakowskiej konspiracji zbrojnej na konspiracyjną działalność polityczną. Wobec powstania na mocy postanowień jałtańskich Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, uznanego przez aliantów zachodnich, twórcy WiN stwierdzili, że szersza walka zbrojna może prowadzić do represji, a szansę dla uratowania suwerenności i demokracji stanowią zapowiedziane wybory do Sejmu Ustawodawczego. Zrzeszenie miało więc skoncentrować się na konspiracyjnej działalności propagandowej i informacyjnej. Wobec komunistycznych represji prowadziło jednak działania z zakresu samoobrony, z czasem podporządkował mu się też szereg oddziałów i zgrupowań partyzanckich. Kierowali Zrzeszeniem kolejno Jan Rzepecki, Franciszek Niepokólczycki, Wincenty Kwieciński i Łukasz Ciepliński.

Przez ponad dwa lata Zrzeszenie stanowiło najważniejszego konspiracyjnego przeciwnika komunistów. Było dla powojennego podziemia tym, czym Armia Krajowa dla oporu z czasów wojny. Nie udało się jednak uniknąć sterroryzowania społeczeństwa i sfałszowania wyborów. Pomimo fiaska pierwotnych założeń WiN kontynuował działalność, trwając w konspiracji, informując świat o sytuacji w kraju i oczekując na zmianę sytuacji międzynarodowej. Ostatni, IV Zarząd Główny Zrzeszenia został rozbity w listopadzie 1947 r. Zamordowanie 1 marca 1951 r. prezesa Łukasza Cieplińskiego wraz z towarzyszami z IV Zarządu Głównego WiN, stało się podstawą do ustanowienia 1 marca Narodowym Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”.

Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Obrony Narodowej

Władysław Kosiniak-Kamysz

Warszawa, 20 października 2025 r.

Do Organizatorów i Uczestników wernisżu wystawy
„O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”
w Krakowie

Szanowni Państwo,

z najwyższym uznaniem i wdzięcznością kieruję słowa podziękowania do Organizatorów wernisżu wystawy „O duszę i charakter Narodu Polskiego. Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość”, przygotowanej przez Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum Armii Krajowej w Krakowie oraz Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Wiedzi Politycznych PRL w Warszawie.

Tegoroczne obchody 80. rocznicy powołania Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” są okazją do przypomnienia jednego z najważniejszych rozdziałów naszej najnowszej historii. Zrzeszenie WiN, wyrosłe z tradycji Armii Krajowej, było symbolem wierności ideałom niepodległości i wolności w czasach, gdy Polska ponownie utraciła suwerenność. To właśnie żołnierze WiN, kontynuując etos Polskiego Państwa Podziemnego, stanęli do nierównej walki z narzuconym Polsce systemem komunistycznym, walcząc nie tylko o terytorialną niezawisłość, ale także – jak głosi tytuł wystawy – o duszę i charakter Narodu Polskiego.

Determinacja, ofiarność i moralna odwaga bojowników WiN są trwałą częścią tradycji Wojska Polskiego. Dziś, kiedy budujemy silne i nowoczesne siły zbrojne, pamiętamy, że ich duchowy fundament stanowią postawy takich ludzi, jak płk Jan Rzepecki, Franciszek Niepokólczycki, Wincenty Kwieciński czy płk Łukasz Ciepliński „Pług” – niezłomni oficerowie, którzy do końca pozostali wierni przysiędze i Ojczyźnie.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej wystawy – historykom, muzealnikom, kuratorom i Rodzinom żołnierzy podziemia niepodległościowego. Dzięki Państwa pracy kolejne pokolenia Polaków mogą poznać historię, która uczy odwagi, odpowiedzialności i służby dla dobra wspólnego.

Z wyrazami szacunku

Władysław Kosiniak-Kamysz

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/fotorelacje/231924,Otwarcie-wystawy-O-dusze-i-charakter-Narodu-Polskiego-Zrzeszenie-Wolnosc-i-Nieza.html>